

pad sa hromadí a obyvateľom nič iné neostáva, iba sa brániť proti tomuto novému nešváru. Svoj prvý boj s nálepkami na schránkach "STOP REKLAME!" už začali.

Na Saskom štátnom ministerstve pre životné prostredie a rozvoj krajiny v Drážďanoch majú oddelenie pre styk s verejnosťou, ktoré vydáva množstvo brožúr s problematikou životného prostredia, napr. o kvalite životného prostredia Saska, o budúcom územnom rozvoji, ale aj o smogových oblastiach a pod. Rôzne opatrenia na zlepšenie životného prostredia vidieť priamo v meste, napr. svetelná tabuľa priamo v centre mesta informuje obyvateľov o súčasnom znečistení ovzdušia škodlivosťami, parkovacie automaty fungujú na slnečné kolektory a pod.

V starých mestských a rodinných štvrtiach je veľmi zlá občianska vybavenosť, ide o nevyhovujúce sociálne vybavenie. Vo veľkej časti týchto domov sa kúri ešte uhlím, zlá kanalizačná sieť môže kedykoľvek spôsobiť havárie väčšieho rozsahu. Vo vzdialenejších častiach mesta je veľa opustených starých domov, veľké devastované plochy zarastajúce burinou. Sú to problémy, na ktoré nestačia financie mestskej pokladne. Všetko úsilie sa investuje do záchranu historického centra, ktoré bolo úplne zničené v posledných mesiacoch druhej svetovej vojny. Mesto, ako ktorékoľvek iné, má svoje problémy, ale má aj svoje skvosty, ktoré lákajú a priťahujú.

Tatiana Hrnčiarová

Poznámka: Mnohé veci, ktoré som tu spomínala, sú už, bohužiaľ, súčasťou aj nášho každodenného života, najmä množiace sa reklamy v poštových schránkach i pribúdajúce autá ...

Historické centrum Drážďan s obnovenou budovou slávnej opery

Ekologické perspektívy budúcnosti

V Nemecku, napriek veľmi dobrej úrovni environmentálnej legislatívy i mechanizmov ochrany životného prostredia, prejavuje sa v súčasnosti hlboká nespokojnosť s jeho stavom. Degradácia životného prostredia neprestajne pokračuje (ohrozených je 75 % druhov plazov, 71 % druhov sladkovodných rýb, 53 % druhov cicavcov, 52 % druhov vtákov, 32 % rastlinných druhov, mokradové biotopy atď.). Prírodovedci preto hľadajú aj iné cesty riešenia. Jednou z nich je rozvoj výskumu netradičných tém, ktoré by prispeli k hlbšiemu poznaniu najmä živých systémov, najzraniteľnejších a najcitlivejších na dôsledky antropických aktivít. Podobné ambície má Ústav pre ekologické perspektívy, ktorý r. 1986 založil prof. A. Bechmann z Technickej univerzity v Berlíne. Je to súkromná inštitúcia so sídlom v Barsinghausene pri Hanno-

veri. Poslaním ústavu je prispievať k zmenám v postojoch spoločnosti k životnému prostrediu a ochrane prírody a posilňovať zmeny myslenia v oblasti prírodných vied. Snaží sa o to prostredníctvom výskumných projektov zameraných na ekologizáciu technológií a tvorbu nových trendov využívania prírodných zdrojov. Podporuje rozvoj postmaterialistickej prírodovedy teoretickým a metodickým prekračovaním hraníc, vytýčených dominujúcim materialistickým svetonázorom, ktoré znemožňujú komplexný výskum života a jeho priebehu. Ďalšou aktivitou ústavu je poradenstvo v oblasti environmentálnej politiky a poskytovanie poznatkov decíznej sfére. Ponúka záujemcom účasť na cieľavedome angažovanom a zmysluplnom výskumnom programe, pomáha vytvárať spoločensky užitočné pracovné

príležitosti, a tak rozširuje možnosti tradičného výskumu. Krédom zakladateľa bolo vytvoriť flexibilnú a efektívnu demokratickú inštitúciu.

Činnosť ústavu sa rozvíja v dvoch smeroch:

- rozpracovanie koncepcie koevolučnej environmentálnej politiky,
- realizácia vízie postmaterialistickej prírodovedy.

Koevolučná environmentálna politika sa orientuje na premenu spoločnosti v tom zmysle, aby bola schopná zastaviť environmentálnu krízu. Príčiny tejto krízy sú také komplexné, že pri súčasnom prístupe k využívaniu prírodných zdrojov ich možno nanaľvš potlačiť, nie však odstrániť. Environmentálna politika nemôže byť účinná bez spoločenskej zmeny, tzv. "ekologickej prestavby". Jej východiskom je nová organizácia celokového procesu výmeny látok medzi spoločnosťou a prírodou. Veda ponúka riešenie na princípe koevolúcie, ktorou sa rozumie proces, kde sa rôzne čiastkové systémy akciou vzájomne ovplyvňujú a reakciou prispôsobujú. Procesy akcia-reakcia prebiehajú podľa určitých zákonitostí, sú však veľmi komplikované a komplexné; prebiehajú v určitom smere: priebeh a tvar procesov nie je pevne stanovený. V koevolučných procesoch prebieha výmena informácií medzi čiastkovými systémami rôznym spôsobom. Informačná výmena vyplýva z prúdenia hmoty, energie a zmysluplného prúdenia správ. Poznatky o koevolučnom procese možno využiť na uskutočnenie zmeny spoločnosti, bez ktorej si nemožno predstaviť komplexnú ekologizáciu výroby a využívania prírodných zdrojov.

V rámci realizácie vízie postmaterialistickej prírodovedy sa rozširuje najmä výskum života. Výskum sa zameriava hlavne na otázky: Ktoré sú relevantné väzby a komunikačné vzťahy medzi živými systémami? Ako možno ponímať a vysvetľovať procesy tvorby javov v prírode? Na ktorých agregatívnych úrovniach prebiehajú riadiace procesy v živých sys-

témoch a ako im možno porozumieť a ovplyvňovať ich? Ktoré vplyvy na živý ekosystém a ktoré zmeny v ekosystéme možno považovať za záťaž?

Výsledky výskumov Ústavu pre ekologické perspektívy sa prezentujú v osobitnej edícii, kde doteraz vyšlo 40 titulov, okrem toho sa pravidelne organizujú konferencie a semináre. Povestné sú tiež "barsinghausenské dni", kedy sú dvere ústavu otvorené každému záujemcovi, ktorý sa chce oboznámiť s jeho prácou a výsledka-

mi. Prostriedky na existenciu pracoviska pochádzajú z projektov posudzovania vplyvov na životné prostredie, z rôznych nadácií a od sponzorov. Ústav ukazuje cestu, ako možno úspešne organizovať základný výskum, najmä odvážne formulované témy, ktoré môžu byť aj "riskantné" (t. j. predčasné, súčasnými metodickými nástrojmi sotva riešiteľné) aj v rámci nešťátnej, súkromnej sféry.

Ján Drdoš

Rastúca úloha náboženstiev v ekológii

Dnes už azda nik nepochybuje o tom, že environmentálna kríza je v podstate aj krízou morálky a principiálne aj problémom náboženstiev. Mnohé otázky, ktoré sa v tejto súvislosti vynorili, sú skutočne nanaľvš naliehavé. Čo sa vlastne stalo s našimi postojmi a kedy sa to stalo? A je tu skutočne kríza mravných hodnôt a náboženskej viery? Je nejaká pomoc, možno vyskočiť z toho začarovaného kruhu? Ako prehodnotiť a prebudovať náboženské tradície vo svetle environmentálnej krízy?

Pozitívnym momentom toho všetkého je fakt, že sa už na celom svete vynorila naliehavá potreba dialógu a kooperácie.

Lesk a bieda slobody

Sloboda je základným snažením ľudskej bytosti. Z celej histórie ľudstva je však známe, že bez vedenia rozumom a srdcom je sloboda nebezpečným výdobytkom. (Sme toho svedkami aj v našej krajine - neočakávaný

nárast kriminality po "nežnej" revolúcii r. 1989.) Sloboda bez vedenia rozumom a citom ľahko vedie k deštrukcii všetkého, nielen životného prostredia.

Je skutočne pravda, že ľudská bytosť nie je na slobodu ešte pripravená? Každý diktátor bude spokojný, ak odpovieme "áno". Čo teda robiť? Musíme s vlastným významom slova sloboda narábať jemnejšie. Lebo je iste rozdiel medzi slobodou ničiť a slobodou chrániť. Mali by sme byť opatrní práve pred možným zneužitím významov.

Hrdé omámenie človeka, že On je vlastníkom a pánom Zeme, podporoval a pestoval (a stále to robí) nielen kapitalizmus, či komunizmus ale, žiaľ, aj veľké svetové náboženstvá.

Duchovný rozvoj človeka

Rozvoj človeka bez duchovnej základne vedie k deformáciám vo všetkých jeho snaženiach. Výsledky poznáme: antropocentrizmus, nacionalizmus, rasizmus, náboženský fundamentaliz-